

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Program

Czwartek, 14 marca 2024

10.00 Uroczyste otwarcie konferencji

- dr Józef Zalewski, dyrektor Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie
- prof. dr hab. Jerzy Malinowski, prezes Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

SESJA I. Woda jako warunek rozwoju cywilizacji i element kulturotwórczy

Moderatorka: prof. dr hab. Sławomira Żerańska-Kominek

10.10-10.30 *Znaczenie wody w kulturze archeologicznej Đông Sơn (V w. p.n.e. – I/II w. n.e.),* Katarzyna Czapska, Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie, Wydział Archeologii, Uniwersytet Warszawski

10.30-10.50 *Woda w Krainie Wiecznej Wiosny jako motyw przewodni w kulturze mniejszości Dai w prefekturze Xishuangbanna (Yunnan, Chiny),* dr Aleksandra Kajdańska, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata

10.50-11.10 *Problemy z wodą, jako warunek rozwoju cywilizacji na Kiritimati,* dr Dariusz Zdziech, Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

11.10-11.30 *Woda jako czynnik warunkujący rozwój techniki tworzenia laki dalekowschodniej oraz bariera chroniąca ją przed zawłasczeniem przez zewnętrzną grupę kulturową w okresie nowożytnym,* Karolina Szymankiewicz, Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Warszawski

11.30-11.40 – przerwa kawowa

Moderatorka: dr Maria Szymańska-Ilnata

11.40-12.00 *Socjolingwistyczna sytuacja nomadów morskich Urak Lawoi' na wyspie Koh Lanta w tajskiej prowincji Krabi,* dr Joanna Dolińska, Wydział „Artes Liberales”, Uniwersytet Warszawski

Partnerzy:

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} MAZOWSZE

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

12.00-12.20 *Wyjątkowość techniczna łodzi i żagli polinezyjskich, jako środków interakcji z wodą oraz determinant cywilizacji i kultury Oceanii w okresie wielkich wypraw,* mgr inż. Janusz Ostrowski, nieformalne stowarzyszenie pasjonatów łodzi i żagli polinezyjskich

12.20-12.40 *Sammlung Mende, czyli kolekcja obiektów z terenów Mórz Południowych w przedwojennym Wrocławiu,* Agata Stasińska, Muzeum Narodowe we Wrocławiu

12.40-13.00 *Od Pacyfiku do warszawskiego Powiśla: ewolucja techniki pływania kraulem,* Tomasz Madej, Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie

13.00-13.10 – dyskusja

13.10-14.00 – przerwa obiadowa

SESJA II. Idea wody w religiach, znaczenie wody w rytuałach

Moderatorka: dr. Barbara Banasik

14.00-14.20 *„Obmyję przeto swoje skalane ciało”. Rytuał oczyszczenia, mizugori, we współczesnej Japonii,* dr Iga Rutkowska, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

14.20-14.40 *Woda która leczy. Magiczne naczynia z Iranu w zbiorach Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie,* dr Magdalena Ginter-Frołow, Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie

14.40-15.00 *Woda w praktykach uzdrawiania i wypędzania złych duchów. Prowadzenie badań poprzez doświadczenie i osobiste zaangażowanie w proces rytualny,* dr hab. Anna Cieślewska, Collegium Civitas

15.00-15.20 *Woda w uniwersum indyjskiej ofiary ogniowej: Przeciwnieństwo, komplementarność, transformacja,* Krzysztof Gutowski, Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych, Polska Akademia Nauk

15.20-15.30 – dyskusja

15.30-15.40 – przerwa kawowa

Partnerzy:

**POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA**

**wydział
nauk
o kulturze
i sztuce**

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

SESJA III. Idea wody w filozofii

Moderatorka: dr hab. Anna Cieślewska

15.40-16.00 *Woda w japońskiej drodze herbaty, chadō, na podstawie traktatu Nanpōroku (XVII wiek)*, dr Anna Zalewska, Katedra Japonistyki, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

16.00-16.20 *O wodzie w skupieniu. Znaczenie i manifestacje wody w japońskiej sztuce drogi herbaty*, Urszula Mach-Bryson, Katedra Japonistyki, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

16.20-16.40 *Symbolika wody w kulturze tureckiej*, Agnieszka Erdoğan, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

16.40-17.00 *Symboliczne znaczenie wody we wczesnej filozofii konfucjańskiej*, Michał Fryziel

17.00-17.10 – przerwa kawowa

SESJA IV. Symboliczne znaczenie wody, zwierząt i roślin wodnych, stworzeń mitycznych

Moderatorka: Katarzyna Czapska

17.10-17.30 *Wizerunki zwierząt wodnych w neolitycznej ceramice chińskiej*, dr hab. Bogna Łakomska, prof. ASP, Zakład Historii i Teorii Sztuki, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

17.30-17.50 *Lalki na wodzie w Wietnamie*, dr Martyna Groth, Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata

17.50-18.00 – dyskusja

18.00-19.00 – KONCERT MUZYKI INDONEZYJSKIEJ – Warszawska Grupa Gamelanowa

Partnerzy:

**POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA**

**wydział
nauk
o kulturze
i sztuce**

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} MAZOWSZE

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Piątek, 15 marca 2024

SESJA V. Woda jako inspiracja w sztuce

Moderatorka: dr. Barbara Banasik

9.00-9.20 *Wyrażenie nastroju, emocji za pośrednictwem motywu wody w poezji haiku i malarstwie japońskim*, dr Magdalena Chomiak, Wydział Sztuk Pięknych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

9.20-9.40 *Obraz WODY w języku tureckim w świetle danych słownikowych*, dr Kamila Stanek, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

9.40-10.00 *Symbolika wody w kinie indyjskim*, dr Blanka Katarzyna Dżugaj, badaczka niezależna

10.00-10.20 *Funkcja i znaczenie wody w japońskim horrorze na przykładzie wybranych filmów*, Julia Domagała, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

10.20-10.30 – przerwa kawowa

Moderatorka: dr Magdalena Ginter-Frołow

10.30-10.50 *Pomiędzy falami. Ekologia i duchowość wody na wybranych przykładach sztuki Azji*, dr Anna Dzierżyc-Horniak, Wydział Nauk Humanistycznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

10.50-11.10 *Artystki w Morzu Martwym*, Pola Zygmunt, Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie

11.10-11.30 *Ruch hydroseksualny w sztuce*, dr. Ewelina Jarosz, Katedra Mediów i Badań Kulturowych, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

11.30-11.50 *Oświecony umysł (z) lodu. Ladhakijskie stupy lodowe jako infrastruktura afektywna oraz interfejs kultury i natury wobec zmian klimatycznych*, Marta Normington, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

11.50-12.00 – dyskusja

12.00-13.00 – przerwa obiadowa

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} MAZOWSZE

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

SESJA VI. Woda w antropologii ekologicznej i antropologii środowiska

Moderator: prof. dr hab. Jerzy S. Wasilewski

13.00-13.20 *Woda, klimat i nowe nurty myślenia: sploty zachodnich koncepcji wody z wiedzą wyspiarzy Pacyfiku*, dr Małgorzata Owczarska, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Uniwersytet Warszawski

13.20-13.40 *Rzeka Munzur jako jiare: relacje kurdyjskich alewitów ze światem wody*, dr Dobrosława Wiktor-Mach, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

13.40-14.00 *Rzeka jako aktor drugiego planu? Konstruowanie wiedzy lokalnej na temat powodzi w południowej części japońskiej wyspy Kiusiu*, dr. Beata M. Kowalczyk, Wydział Socjologii, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

14.00-14.10 – przerwa kawowa

Moderatorka: dr Dobrosława Wiktor-Mach

14.10-14.30 *Rzeki, jeziora i laguny jako osoby prawne*, dr Stanisław Kordasiewicz, Wydział „Artes Liberales”, Uniwersytet Warszawski

14.30-14.50 *Prawa rzeki Whanganui - podmiotowość rzeki w systemie prawnym Nowej Zelandii*, Adrianna Suska-Zalewska, Uniwersytet Gdański, Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych i Społecznych

14.50-15.10 *Słodkie / Słone: starożytne wizje wód i ich reprezentacje w kulturach Azji Przedniej*, dr Magdalena Maciudzińska-Kamczycka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

15.10-15.30 *Ta'aroa polinezyjski bóg oceanu i inne bóstwa związane z wodą w podaniach południowego Pacyfiku, szczególnie terenu obecnej Polinezji Francuskiej*, dr Anna Kołodziejaska, prezes Stowarzyszenia Polska-Polinezja

15.30-16.00 – dyskusja

16.00 – zakończenie konferencji

Partnerzy:

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Abstrakty

SESJA I. Woda jako warunek rozwoju cywilizacji i element kulturotwórczy

Znaczenie wody w kulturze archeologicznej Đông Sơn (V w. p.n.e. – III w. n.e.),
Katarzyna Czapska, Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie,
Wydział Archeologii, Uniwersytet Warszawski

Północny Wietnam i południowo-zachodnie Chiny to tereny obfitujące w wodę. Liczne rzeki, przecinające kontynent, wilgotny klimat oraz łatwy dostęp do morza uczyniły ten region atrakcyjnym do zasiedlenia już od starożytności. Jedną z najbardziej interesujących dawnych społeczności zamieszkujących te obszary była kultura Đông Sơn. Ludność ta specjalizowała się w metalurgii, szkutnictwie i rolnictwie, a dzięki umiejętności nawigacji i wykorzystania szlaków wodnych utrzymywała liczne kontakty handlowe. W badaniach nad kulturą Đông Sơn ważną rolę odgrywa analiza dekorowanych przedmiotów z brązu odnalezionych na stanowiskach archeologicznych. Stanowią one ważny element kultury materialnej tej społeczności. Dekoracje umieszczone na brązach przedstawiają różnorodne sceny nawiązujące do tradycji i rytuałów w kontekście wody. Analiza tych przedstawień oraz próba interpretacji symboli pozwoli odpowiedzieć na pytanie o znaczenie wody w kulturze Đông Sơn.

Woda w Krainie Wiecznej Wiosny jako motyw przewodni w kulturze mniejszości Dai w prefekturze Xishuangbanna (Yunnan, Chiny),
dr Aleksandra Kajdańska, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata

Znajdujący się w południowo – zachodniej części Chin - Yunnan stanowi niezwykle ciekawą krainę zamieszkaną przez 28 grup etnicznych w tym także mniejszość Dai. Lud Dai jest blisko spokrewniony z mieszkańcami Laosu i Tajlandii z ludem Shan oraz z mniejszością zamieszkaną Birmę (Myanmar). Klimat Yunnanu jest łagodny i ciepły co ma duże znaczenie dla jego mieszkańców przez co nazywany jest *Krainą Wiecznej Wiosny*. Xishuangbanna ma zachowaną podzwrotnikową bogatą florę i faunę przyciągającą turystów z całego świata dzięki czemu tereny Yunnanu znajdują się pod ochroną UNESCO World Heritage Site. W czasie rewolucji kulturalnej rejon ten stał się miejscem zesłania wielu artystów a w tym uznanego na świecie chińskiego malarza ciężkich barw Ting Shao Kuanga, w którego dziełach także występuje element wody. Dla mieszkańców Yunnanu w tym mniejszości Dai woda ma szczególne znaczenie, daje życie (bez wody nie ma ryżu), pracę i radość a także stanowi ważną część religii, filozofii i etyki społecznej.

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

W moim wystąpieniu chciałabym opowiedzieć o tradycyjnym Świącie Wody (*Pöshuǐjé, Water Splashing Festival*), który jest tradycyjnym świętem ludu Dai rozpoczynającym Nowy Rok połowie kwietnia każdego roku. Święto które trwa 3 dni, składa się z kilku ważnych ceremonii związanych z wodą między innymi uroczystej kąpieli Buddy po której następuje wzajemne opryskiwanie się wodą jako błogosławieństwo na cały nowy rok. Związane z tym świętem są także tradycyjne wyścigi łodzi smoczych, uroczysty posiłek (między innymi jedzenie popularnego ryżu ananasowego zwanego *boluofan* oraz wykonywanie tradycyjnych tańców, które w swojej symbolice zawierają motyw wody, darowanie prezentów i specjalny rytuał „gubienia prezentów”, który ma przynosić szczęście. Wszystkie te zwyczaje wywodzą się z zakorzenionych głęboko tradycji ludu Dai, którego kultura jest powiązana z buddyzmem *Theravāda* i z praktykami animistycznymi (taniec, malarstwo, rzemiosło). W ramach wykładu jest możliwe zaprezentowanie także elementów tańca ludu Dai – taniec pawia, który tradycyjnie wykonuje się podczas świąt tej mniejszości.

Problemy z wodą, jako warunek rozwoju cywilizacji na Kiritimati, dr Dariusz Zdziech, Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Kiritimati to największy atol koralowy świata, należący do Kiribati, kraju położonego na środkowym Pacyfiku. Wyspa Kiritimati przed odkryciem tego lądu przez mieszkańców Europy zamieszkiwana była sporadycznie przez Polinezyjczyków. Brak śladów dłuższego osadnictwa na wyspie związany był z niedoborami słodkiej wody. Zasiedlenie Kiritimati (Christmas Island), przez plantatorów orzechów kokosowych oraz ich pracowników, jak również brytyjska oraz amerykańska obecność podczas II wojny światowej na stałe zmieniły charakter płaskiego atolu. Alianckie testy broni atomowej w okolicach wyspy doprowadził do rozbudowy miejscowej infrastruktury, dzięki czemu sieć studni głębinowych spowodowała rozwój mikronezyjskiej kultury w brytyjskiej kolonii. Po uzyskaniu niepodległości w 1979 r. nastąpił dalszy rozwój infrastruktury na wyspie, który w połączeniu ze stałym morskim i powietrznym łańcuchem dostaw produktów, w tym wody, pozwolił na większe bezpieczeństwo jej mieszkańców. Miejscowa społeczność rozrosła się, tworząc obecnie drugi najbardziej zaludniony atol wyspiarskiego państwa.

Woda jako czynnik warunkujący rozwój techniki tworzenia laki dalekowschodniej oraz bariera chroniąca ją przed zawłaszczeniem przez zewnętrzną grupę kulturową w okresie nowożytnym, Karolina Szymankiewicz, Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Warszawski

Głównym celem referatu będzie scharakteryzowanie roli jaką odegrały woda, wilgoć i ocean w procesie rozwoju i przekształceń technik produkcji laki na Dalekim Wschodzie. W celu dokładnego opisu tego zjawiska niezbędne będzie zaprezentowanie podstawowych informacji, na temat tego materiału artystycznego, co dokonane zostanie na przykładach konkretnych obiektów.

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} MAZOWSZE

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Ważną częścią wystąpienia będzie także opisanie fascynacji, jaką laka wzbudziła w przybyszach z Europy w okresie nowożytnym. Zostaną tutaj scharakteryzowane starania wywozu na Stary Kontynent substancji będącej podstawą produkcji laki - żywicy sumaka lakowego, która twardniała w kontakcie z morskim powietrzem. Zaprezentowane informacje doprowadzą do wniosku o istotnej roli wody w kontekście wypracowania niepowtarzalnego charakteru laki dalekowschodniej. Co więcej, podkreślone zostanie, że woda (morze, ocean) stała się w tym przypadku barierą chroniącą tę typową dla Dalekiego Wschodu technikę plastyczną przed zagarnięciem jej przez zewnętrzne grupy, a tym samym podtrzymanie jej odrębności kulturowej w epoce nowożytnej.

Socjolingwistyczna sytuacja nomadów morskich Urak Lawoi' na wyspie Koh Lanta w tajskiej prowincji Krabi, dr Joanna Dolińska, Wydział „Artes Liberales”, Uniwersytet Warszawski

Spółeczność nomadów morskich Urak Lawoi' zamieszkuje południowe prowincje współczesnej Tajlandii. Choć mniejszość językowo-kulturowa Urak Lawoi' historycznie trudniła się rybołówstwem, jej członkowie obecnie coraz częściej wybierają zatrudnienie w sektorze turystyki, zwłaszcza na najbardziej popularnych tajskich wyspach, na przykład Koh Lanta czy Phi Phi Island, pielęgnując przy tym własną odrębność językowo-kulturową. Niniejsza prezentacja stanowi wprowadzenie do wyników badań terenowych przeprowadzonych przez autorkę wystąpienia w Tajlandii w okresie listopad-grudzień 2023 w ramach projektu „Interdependence of multilingualism and biodiversity in the Chiang Mai and Satun provinces in Thailand” na Uniwersytecie Warszawskim. Przedstawione zostaną najważniejsze wyniki analizy jakościowej wywiadów ustrukturyzowanych przeprowadzonych z rodzimymi użytkownikami języka Urak Lawoi' w przedziale wiekowym 30-70 lat na temat ich osobistej percepcji socjolingwistycznej kondycji języka Urak Lawoi', jak również najważniejszych problemów życia społecznego mniejszości Urak Lawoi' na wyspie Koh Lanta wśród tajskiej większości językowej.

Wyjątkowość techniczna łodzi i żagli polinezyjskich, jako środków interakcji z wodą oraz determinant cywilizacji i kultury Oceanii w okresie wielkich wypraw, mgr inż. Janusz Ostrowski, nieformalne stowarzyszenie pasjonatów łodzi i żagli polinezyjskich

Polinezyjczycy stworzyli połączoną ścisłymi więzami cywilizację, pomimo odległości dzielących wyspy i archipelagi, tylko dlatego, że potrafili budować odpowiednio dzielne żeglarsko i szybkie statki z dostępnych w wyspiarskich ekosystemach materiałów. Kultura, niejednokrotnie zwana „kulturą podróży” wytworzyła zarówno wyrafinowaną technologię skutniczą jak unikalną wiedzę nawigacyjną. Wyróżnikiem wielokadłubowych statków polinezyjskich jest sposób ich interakcji z wodą, falą i wiatrem. W moim referacie zastanowię się, z punktu widzenia europejskiego inżyniera i żeglarza, jak specyficzna konstrukcja łodzi

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Polinezyjskich wpływać może na jakość żeglugi oraz rozumienie zachowań Oceanu. Skupię się na zaletach łączenia elementów oplotami oraz wyróżnikach Vaka wobec jachtów jednokadłubowych, a Kleszczy Kraba względem żagli trójkątnych. Postaram się wyjaśnić racjonalne powody, dla których Pirogi oceaniczne były traktowane jak żywe istoty i uważano, że niosły własną siłę Mana. Nieodłączną cechą cywilizacji polinezyjskiej były umiejętności odnajdywania celu leżącego tygodnie żeglugi poza horyzontem. Nawigatorzy pracowali bez specjalnych przyrządów, może poza tym, że same statki przynosiły im na bieżąco wiele niezbędnych danych co wytwarzało bardzo intymną więź. Złożoność konstrukcji i sposobów współdziałania elementów składowych pirogi oraz ogrom wiedzy nawigacyjnej mogły być trudne do przekazania przez mistrzów kolejnym pokoleniom a potem zapamiętania, bez pomocy pieśni, legend i rytuałów magicznych.

Sammlung Mende, czyli kolekcja obiektów z terenów Mórz Południowych w przedwojennym Wrocławiu, Agata Stasińska, Muzeum Narodowe we Wrocławiu

Na początku XX wieku do przedwojennego Wrocławia trafiła kolekcja obiektów z terenów Mórz Południowych zgromadzona przez służącego w Kompanii Nowogwinejskiej inżyniera Wasa Mende. Początkowo zbiór ten znalazł się w Śląskim Muzeum Rzemiosła Artystycznego i Starożytności, a niedługo później przekazany został do wrocławskiego Muzeum Etnologiczno-Antropologicznego zarządzanego wówczas przez Georga Thileniusa. W skład wspomnianej kolekcji weszło ponad 280 obiektów z obszaru Oceanii. Proponowany referat ma na celu przybliżenie historii tej bardzo istotnej, dziś już jednak zapomnianej kolekcji stworzonej z dzieł wykonanych przez osoby, których życie i kultura nierozdzielnie związane były z wodą. Związek ten dostrzegalny jest zarówno w funkcji tych obiektów, jak i materiałach użytych do ich wykonania.

Choć Muzeum Etnologiczno-Antropologiczne w Breslau nie zostało reaktywowane po II wojnie światowej, w zbiorach Muzeum Narodowego we Wrocławiu zachował się pełen inwentarz kolekcji W. Mendego datowany na 1903 rok. Prowadzone obecnie badania udowodniły, że część z wymienionych w nim zabytków zachowała się do naszych czasów i dziś przechowywana jest w zbiorach Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie. Znana nam dokumentacja – zarówno ta przedwojenna, jak i współczesna – w niektórych przypadkach pozwala więc na prześledzenie ich losów od czasu pozyskania aż do dnia dzisiejszego.

Od Pacyfiku do warszawskiego Powiśla: ewolucja techniki pływania kraulem, Tomasz Madej, Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie

Pływanie jest jedną z najstarszych naturalnych form ruchu człowieka, od tysięcy lat uprawianą niezależnie od kultury czy szerokości geograficznej. Jej dynamiczny rozwój nastąpił wraz z pojawieniem się w programie nowożytnych letnich igrzysk olimpijskich w 1896 r. Od tego czasu rozpoczął się fascynujący wyścig po kolejne rekordy. Niestety, w trakcie dynamicznego procesu rozwoju pływania jako dyscypliny sportowej, utraciło ono

Partnerzy:

wydział
 nauk
 o kulturze
 i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25. lat **Mazowsze**

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

nie tylko swoją historyczną tożsamość, ale również kulturowe konteksty. Autor artykułu zmierza ku ukazaniu, że retrospekcja historii pływania, może nie tylko odsłonić kulturowe konteksty, ale stanowi także źródło cennych informacji. Zagłębiając się w przeszłość pływania, autor szczegółowo przybliży ewolucję kraula, analizując podróż, którą ten styl rozpoczął na odległych wyspach Pacyfiku, skupiając się zwłaszcza na nieznanym wątku związanym z Warszawskim Powiślem. Autor analizując genezę techniki kraula przedstawi złożone procesy pomiędzy teorią a praktyką kontaktu międzykulturowego, który przyczynił się do ewolucji stylu oraz wypierania innych. Ponadto, tekst ukaże biograficzne portrety postaci kluczowych, których naukowy wkład i działania miały decydujący wpływ na kształtowanie techniki kraula.

SESJA II. Idea wody w religiach, znaczenie wody w rytuałach

„Obmyję przeto swoje skalane ciało”. Rytuał oczyszczenia, mizugori, we współczesnej Japonii, dr Iga Rutkowska, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

Ablucja, *mizugori*, jest jednym z bardzo istotnych elementów w zróżnicowanym świecie *matsuri*, świąt, ale także rytuałów religijnych, zarówno sintoistycznych, jak i buddyjskich, w całej Japonii. Dzięki wodzie, czy to podczas masowych *hadaka matsuri* (dosł. nagie święto) czy dorocznych, nawet jednoosobowych, lokalnych rytuałów, rozebrane ciało zostaje pozbawione zmas i grzechów, staje się także medium dla bogów, *kami*. Z punktu widzenia klasycznej antropologii kultury jest to element niezwykle wdzięczny do interpretacji, jednak jego obecność w dzisiejszej kulturze japońskiej zmusza do nowych refleksji. Analizując przede wszystkim przykład rytuału *tayūburumai*, którego celem jest dobór repertuaru Kuromori kabuki, amatorskiego teatru z miasta Sakata (pref. Yamagata) oraz masowych *hadaka matsuri*, w swoim wystąpieniu chciałbym zastanowić się nad współczesnymi znaczeniami i sposobami przeżywania *mizugori*.

Woda która leczy. Magiczne naczynia z Iranu w zbiorach Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, dr Magdalena Ginter-Frołow, Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie

W zbiorach Muzeum Azji i Pacyfiku znajdują się trzy misy o charakterystycznej formie – z wyrzuszeniem na dnie i inskrypcjami na ściankach. Tego rodzaju naczyniom przypisywano właściwości magiczno-lecznicze, wierzono, że wypita z nich woda ma uśmierzyć ból, pomóc w chorobie. Czasem także z mis wrózano. Podobną funkcję pełnił kaszkul – jałmużniczka żebrzącego derwisza. Ta w zbiorach Muzeum Azji i Pacyfiku jest wykonana z orzecha lodoicji seszelskiej, zdobiona inskrypcjami i wizerunkami walczących zwierząt. Zdobienia naczynia i jego forma mają bogatą symbolikę. Tego rodzaju przedmioty służyły do zbierania datków od wiernych, ale bywały też napełniane wodą, która wypijano z nadzieją na wyzdrowienie. Referat zaprezentuje rolę w kulturze naczyń o funkcjach magicznych i porówna sposoby ich wykorzystania.

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Woda w praktykach uzdrawiania i wypędzania złych duchów. Prowadzenie badań poprzez doświadczenie i osobiste zaangażowanie w proces rytualny,
dr hab. Anna Cieślewska, Collegium Civitas

W mojej prezentacji omówię prowadzenie badań nad praktykami uzdrawiania oraz to, w jaki sposób antropolog zdobywa wiedzę poprzez osobiste doświadczenie procesu rytualnego. Prezentacja będzie oparta o informacje zebrane na temat znaczenia wody w uzdrawianiu w Azji Centralnej i na Kaukazie Południowym. Jako badaczka wielokrotnie poddawałam się praktykom uzdrawiania, aby uzyskać wgląd w proces rytualny, poznać ich formę oraz zrozumieć nadawane im interpretacje. W niniejszej prezentacji przyjrę się również temu jakie są nasze granice w procesie prowadzenia badań, takie jak nasze własne ciało i umysł, nasza wiedza o religii i doświadczeniach duchowych, które zdobywamy w terenie oraz w procesie edukacji i socjalizacji. Jakie są możliwe interpretacje praktyk uzdrawiania podczas ich obserwacji i czy aktywne uczestnictwo w procesie rytualnym zmienia postrzeganie przez badacza epistemologii w odniesieniu do tematu badań? Dodatkowo rozważę także pozycję badacza jako osoby, która negocjuje „prawdziwość/nieprawdziwość” praktyk uzdrawiania pomiędzy różnymi aktorami społecznymi, takimi jak uzdrowiciele i członkowie społeczności oraz klienci.

Woda w uniwersum indyjskiej ofiary ogniowej: Przeciwnieństwo, komplementarność, transformacja,
Krzysztof Gutowski, Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych, Polska Akademia Nauk

Wedyjski rytuał ofiarny, należący do najstarszej do dziś praktykowanej tradycji rytualnej, skoncentrowany jest wokół świętego ognia. Ofiary składane są w jednym z kilku wyznaczających świętą przestrzeń rytuału ogni. Najważniejszym bóstwem jest sam ogień – Agni, będący pośrednikiem między ludźmi a bogami. Jednak rytuał wedyjski odzwierciedlać ma na mikrokosmicznym poziomie makrokosmiczny cykl przemian rzeczywistości, a w nim, oprócz elementu ognistego i solarnego, równie istotny jest element wodny. Celem prezentacji jest omówienie symboliki wody w wedyjskim systemie rytualnym oraz konkretnych praktyk, w których jest ona – realnie lub poprzez ekwiwalenty – wykorzystywana. Omówienie znaczenia wody w tradycji wedyjskiej zostanie przeprowadzone w oparciu o trzy kluczowe paradygmaty relacji między wspomnianymi elementami: przeciwnieństwo, komplementarność i transformację. Prezentację uzupełnią informacje na temat współczesnych realizacji wedyjskich ofiar, ich relacji ze współczesnym hinduizmem głównego nurtu oraz ich znaczenia kulturotwórczego w dzisiejszych Indiach.

Partnerzy:

**POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA**

**wydział
nauk
o kulturze
i sztuce**

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25. lat Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

SESJA III. Idea wody w filozofii

Woda w japońskiej drodze herbaty, chadō, na podstawie traktatu Nanpōroku (XVII wiek), dr Anna Zalewska, Katedra Japonistyki, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

Chadō, czyli droga herbaty, nazywana też *chanoyu*, gorącą wodą na herbatę, to ukształtowana w Japonii całościowa sztuka i filozofia, wykorzystująca liczne gałęzie sztuki i rzemiosła artystycznego, która powstała w dużym związku z buddyzmem zen i medytacją w działaniu. Można powiedzieć, że podstawą *chadō* jest akt podania czarki herbaty, dlatego też nic dziwnego, że woda jest dla tej sztuki ważna, ale ma ona też wiele innych, niezwykle istotnych funkcji i zadań. Nanpōroku (Zapiski z południowych stron, XVII) to jeden z najważniejszych, klasycznych tekstów dotyczących *chadō* : przedstawia to, jak ją rozumiał i praktykował jeden z jej najważniejszych twórców, Sen no Rikyū (1522-1591). Tekst ten nie został dotąd przetłumaczony w całości na żaden język zachodni, a ja opublikowałam dotąd przekłady dwa z siedmiu rozdziałów. W moim wystąpieniu chcę przedstawić wykorzystanie i znaczenie wody w drodze herbaty na podstawie tego tekstu.

O wodzie w skupieniu. Znaczenie i manifestacje wody w japońskiej sztuce drogi herbaty, Urszula Mach-Bryson, Katedra Japonistyki, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

Obecność wody w japońskiej sztuce *chanoyu* (w dosłownym przekładzie „wrzątek na herbatę”) jest oczywista. Miarą tego jak w formatywnym okresie *chanoyu* cenionym bogactwem była woda — a już w szczególności woda gorąca — są zachowane do dziś w tradycji herbacianej przekazy dotyczące wody i sposobów postępowania z nią. W *chanoyu* jest to symbol oczyszczenia wyrosły z rodzimych wierzeń i innych zaadoptowanych przez *chanoyu* nurtów religijnych i filozoficznych. Jest symbolem życia, upływu czasu i łączeniem światów. Woda, oraz to jak jest przez uczestników wykorzystywana, jest nieodzownym elementem niewerbalnej komunikacji w *chanoyu*, konstruuje międzyludzką przestrzeń spotkania. Nie tylko w drodze herbaty, ale w kulturze japońskiej w ogóle występuje motyw *meisui*, czyli „wody sławnej”. W wystąpieniu przedstawię sposoby i cele wykorzystania wizerunku wody, działania wody (także „wody sławnej”) we współczesnej praktyce drogi herbaty w tradycji Urasenke.

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Symbolika wody w kulturze tureckiej, Agnieszka Erdoğan, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

Elementarne znaczenie wody sprawiło, że w wielu kulturach substancja ta nabrała boskiego charakteru, co doprowadziło do wykształcenia się kultu tego żywiołu. Sytuacja ta znajduje swoje odzwierciedlenie również w kulturze tureckiej. Woda zajmuje ważne miejsce wśród zjawisk, którym Turcy przypisują znaczenie magiczne, co jest widoczne szczególnie w społecznościach przedislamskich. Turcy wierzyli, że zbiorniki wodne mają szczególne moce i czcili je na różne sposoby. Ta wiara znalazła kontynuację w religiach, które Turcy przyjęli po wierzeniach starotureckich – w islamie, chrześcijaństwie, judaizmie, buddyzmie i manicheizmie.

Patrząc na historię, mitologię i literaturę turecką, zauważyć można, że kult wody w różny sposób wpływa na rozumienie państwa i życie społeczne. Społeczeństwa tureckie nie tylko uważają wodę za świętą, ale postrzegają ją również jako element regulujący życie, pomagający zwyciężać z przeciwnościami losu i wrogami, jako element życiodajny, ale również wymierzający karę.

Symboliczne znaczenie wody we wczesnej filozofii konfucjańskiej, Michał Fryziel

Sposób, w jaki dawni chińscy filozofowie artykułowali swoje myśli, w zasadniczy sposób różni się od norm, które z biegiem lat utrwaliły się w zachodnim dyskursie filozoficznym. Czytając dzieła filozoficzne, powstałe w złotym wieku chińskiej filozofii, rzadko można odnaleźć precyzyjnie prowadzoną i rozbudowaną argumentację. Nie oznacza to jednak, że wypowiedzi chińskich filozofów brakuje siły przekonywania. Słowa Konfucjusza przemawiają do ludzi nie mniej niż długie i precyzyjne wywody Kanta. Aforystyczny styl wypowiedzi, który wyróżnia chińską filozofię na tle zachodniej myśli, z pewnością pozbawiony jest precyzji, jednak w zamian charakteryzuje go niezwykła sugestywność. W chińskim języku filozoficznym dominują symbole, metafory i analogie. Te środki stylistyczne wielokrotnie konkretyzują się pod postacią wody. W swoim wystąpieniu pragnę poruszyć kwestię symbolicznego wykorzystania wody we wczesnej filozofii konfucjańskiej, odnosząc się do myśli Konfucjusza, Mencjusza i Xúnzǐ.

SESJA IV. Symboliczne znaczenie wody, zwierząt i roślin wodnych, stworzeń

Wizerunki zwierząt wodnych w neolitycznej ceramice chińskiej, dr hab. Bogna Łakomska, prof. ASP, Zakład Historii i Teorii Sztuki, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Postaci zwierząt wodnych, czy też ich stylizowane (bardziej lub mniej) wzory przedstawiane niegdyś w formie malarskiej na chińskiej ceramice neolitycznej są nośnikami rozmaitych

Partnerzy:

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

historii wskazujących na niezaprzeczalnie wielką rolę jaką owe zwierzęta odegrały w życiu człowieka. Bogata kultura materialna, a także źródła pisane jakimi dzisiaj dysponujemy pozwalają na zbadanie zarówno pod względem fizycznym jak i duchowym współistnienia i współtworzenia światów ludzi i zwierząt w regionie, który dzisiaj określamy jako Chiny. Celem referatu będzie prezentacja wybranych wizerunków zwierząt wodnych pojawiających się w neolitycznym malarstwie chińskim i próba określenia ich znaczenia.

Lalki na wodzie w Wietnamie, dr Martyna Groth, Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata

Formuła tego teatru narodziła się na terenach zalewowych – pośród podtopionych pól ryżowych ok. X wieku n. e. Powstała w Wietnamie, gdy żywioł wody odebrał ludności wyrwane wcześniej naturze tereny. Stojąca woda wypełniła wówczas horyzont, stając się nową rzeczywistością, wymagającą bezpośredniego fizycznego kontaktu i innego sposobu poruszania się. Wykluczając przez jakiś czas wykonywane czynności, stworzyła jednak warunki dla rozwoju nowej sztuki i rozrywki – wodnego teatru lalek. Później to basen, staw czy jezioro zamieniały się w płynną scenę, taflę o lustrzono-projekcyjnych właściwościach i środowisko niezwykle wrażliwe akustycznie. Badaczka przyjrzy się symbolic i performatywnemu potencjałowi wody.

SESJA V. Woda jako inspiracja w sztuce

Wyrażenie nastroju, emocji za pośrednictwem motywu wody w poezji haiku i malarstwie japońskim, dr Magdalena Chomiak, Wydział Sztuk Pięknych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Badając poezję starojapońską, dzieła mistrzów haiku, a także sięgając do malarstwa japońskiego od XVI do 1 połowy XX wieku, niezwykle istotną rolę odgrywał obraz wody, zyskując szerokie znaczenie. Woda jako nieodłączna część natury, towarzyszy człowiekowi wraz z cyklicznym upływem pór roku. Stanowi życiodajną siłę. Twórcy haiku w swoich utworach odwoływali się wielokrotnie do motywu wody przybierającej odmienną postać, wyrażając za pośrednictwem poetyckich, obrazowych skojarzeń ideę związku człowieka z przyrodą. Przywołując motyw fal wzburzonych na morzu, padającego deszczu, spokojnej tafli jeziora, poeci wyrażali refleksję na temat życia, samotności, przemijania, jak też piękna i zmienności świata. Analizując sposób ukazania wody na przykładzie szkoły malarstwa japońskiego oraz poezji haiku, można dostrzec silne pokrewieństwo łączące te dwie dziedziny sztuki, w których rysuje się obraz człowieka silnie podporządkowanego naturze.

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{let} MAZOWSZE

Obraz WODY w języku tureckim w świetle danych słownikowych, dr Kamila Stanek, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie obrazu WODY w języku tureckim na podstawie danych słownikowych. Analiza dotyczyć będzie omówienia:

1. definicji leksemów odnoszących się do trzech stanów skupienia wody z punktu widzenia fizyki, czyli stanu stałego – lodu, stanu ciekłego – płynnego i lotnego – pary wodnej. Pod uwagę wzięte będą również leksemy nazywające poszczególne postacie wody dostrzeżone, wyszczególnione i nazwane przez użytkowników języka tureckiego, tj. związane z opadami atmosferycznymi (np. deszcz, śnieg, grad, mgła, rosa, wilgoć), odnoszące się do różnych zbiorników i cieków wodnych (np. morza, rzeki, potoki, strumienie, kałuże), ujęć wodnych i wykorzystania wody (np. źródła, studnie, pompy, krany, fontanny, łaźnie) oraz te związane z fizycznością ciała ludzkiego (np. łzy, pot, moc);
2. występowania powyższych leksemów w utrwalonych związkach wyrazowych, porównaniach, idiomach oraz nazwach. Przy czym pominięte zostaną nazwy zwierząt i roślin żyjących w środowisku wodnym oraz nazwy techniczne i związków chemicznych;
3. wybranych przysłów, w skład których wchodzi wymienione leksemy we szczególnym uwzględnieniem leksemu woda.

Symbolika wody w kinie indyjskim, dr Blanka Katarzyna Dżugaj, badaczka niezależna

Tematem wystąpienia jest symbolika wody w kinematografiach Indii, przede wszystkim w hindijęzycznym kinie komercyjnym (tzw. Bollywood) oraz kinie artystycznym (bengalskim parallel cinema). Punktem wyjścia będą klasyczne konwencje dworskiej literatury kunsztownej i wykorzystanie w nich motywu wody. Klasyczna metaforyka wody znajduje kontynuację w języku indyjskiego filmu, a podstawowymi obszarami doświadczenia, o których mówi się z jej użyciem są: sfera relacji seksualnych i biologiczność kobiety. W trakcie prezentacji zostaną omówione na podstawie reprezentatywnych przykładów filmowych najważniejsze symboliczne obrazy i motywy związane z wodą, a także przykłady te staną się punktem wyjścia do wniosków ogólnych o ciągłości wykorzystywanych w kinie środków wyrazów i ich źródłach w staroindyjskiej myśli estetycznej.

Funkcja i znaczenie wody w japońskim horrorze na przykładzie wybranych filmów, Julia Domagała, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

W kontekście horroru Japonię można nazwać prawdziwą potęgą. Filmy należące do tego gatunku stworzone na przełomie lat 90. XX w. i pierwszej dekady XXI w. podbiły serca widzów, a ich konwencja zainspirowała wielu reżyserów, stając się tym samym fenomenem

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

popkultury na skalę globalną. Woda jest niezbędna podczas rytuałów oczyszczenia, a w religii shinto Japoński bóg wody związany jest z płodnością i macierzyństwem. Postrzegana jako źródło życia i czystości, woda zdaje się nie pasować do krwawego gatunku horror. To połączenie buduje interesujący kontrast sacrum i profanum, życia i destrukcji.

Celem wystąpienia jest kulturoznawcza interpretacja funkcji wody w serii Ringu, Ju-On oraz filmie Dark Water łącząca wierzenia religijne i myśl filozoficzną terenów Azji z teorią feministyczną i psychoanalityczną. Na podstawie poetyki wyżej wymienionych filmów woda ukazana zostanie jako ich niezależna bohaterka. Będzie to stanowić podstawę do refleksji nad tym, co wynika z poświęcenia przez twórców szczególnej uwagi temu żywiołowi w swoich dziełach.

Pomiędzy falami. Ekologia i duchowość wody na wybranych przykładach sztuki Azji,
dr Anna Dzierżyc-Horniak, Wydział Nauk Humanistycznych, Katolicki Uniwersytet
Lubelski Jana Pawła II

W referacie chciałabym zestawić ze sobą dwa podejścia w wykorzystaniu medium wody, które w swojej praktyce artystycznej prezentują Jan Jin Kaisen, pochodząca z Korei artystka wizualna działająca obecnie w Kopenhadze, oraz Su You Hsin, mieszkająca w Berlinie artystka z Tajwanu. Pierwsza z nich, przenosi nas do rodzinnej wyspy Jeju i przywołuje w uderzająco wizualnie sposób świat haenyeo (kobiet-morza), którego wspólnotę

i duchowość podkreśla za pomocą sochang – białej bawełnianej tkaniny, kojarzonej z pracą kobiet oraz połączeniem człowieka ze światem duchów. Na przeciwnym biegunie umieścić można prace Su You Hsin, która podchodzi do ekologii przez pryzmat jej ścisłego związku z technologią. Jej praktyka artystyczna zorientowana na badania i prace terenowe odnosi się w dużej mierze do politycznej ekologii wody. Punktem spotkania tak różnych artystek jest tu zbiorowa wystawa Between Waves w nowojorskim Industry City (2023-2024), w której kuratorka Alice Nien-pu Ko za pomocą wielkoformatowych projekcji wideo zaproszonych przez nią artystów zanurza zwiedzających w złożoną historię regionu Azji i Pacyfiku.

Artystki w Morzu Martwym, Pola Zygmunt, Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja
Wawrzyniaka w Warszawie

Nietypowe właściwości Morza Martwego – zarówno właściwości chemiczne, naturalne, jak i skojarzenia wyrosłe wokół symbolicznej martwoty tego miejsca, stworzyły idealny plac zabaw dla przyrodników, turystów, przemysłu kosmetycznego i artystów.

Referat poświęcony będzie przedstawicielkom tej ostatniej grupy - Monie Oren i Sigalit Landau. Obie są rzeźbiarkami i performerkami. Obie tworzą dzieła inspirowane Morzem Martwym, ale też powstające w bezpośrednim kontakcie z morską wodą.

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Sigalit Landau w pracach rzeźbiarskich wykorzystuje zanurzenie w zasolonej wodzie jako technikę plastyczną i jednocześnie naturalną dokumentację upływu czasu. Powstałe w ten sposób rzeźby funkcjonują następnie poza miejscem, w którym powstały. Ich relacja z morzem przypomina relację dzieła z pracownią.

Mona Oren w ramach projektów związanych z Morzem Martwym artystka zanurza w nim swoje prace. Często bez intencji ponownego wydobywania ich na powierzchnię - pozostawiając je na dnie lub pozwalając aby rozpuściły się w słonej wodzie.

Ruch hydroseksualny w sztuce, dr. Ewelina Jarosz, Katedra Mediów i Badań Kulturowych, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Tematem wystąpienia jest prezentacja ruchu hydroseksualnego w sztuce, który oferuje aktywizm przyjemności do budowania wspólnoty oraz wielogatunkowej przyszłości wokół zagrożonych ekosystemów i ciał wodnych. Ruch ten został zapoczątkowany przez duet artystyczno-badawczy cyber_nymphs w 2023 r. na przecięciu sztuki środowiskowej i queerowo-feministycznej błękitnej posthumanistyki. Jest on reakcją na kryzys wodny w Antropocenie, a także propozycją reagowania na zagrożone wodne ekosystemy, wpisującą się w nową epokę wody, Hydrocen. Epoka ta kładzie nacisk na kuratorsko-artystyczno-teoretyczne alianse zawiązywane na rzecz 'Błękitnej Planety'.

Przedstawione zostaną tak inspiracje artystyczne dla ruchu (ruch ekoseksualny w sztuce), jak i teoretyczne (hydrofeminizm, feministyczny posthumanizm, queerowe ekologie), a także dotychczasowe dokonania: projekty artystyczno-badawcze; transnarodowe sojusze, pomysły na nowoczesną edukację ekologiczną i sensualne modele wiedzy.

Oświecony umysł (z) lodu. Ladhakijskie stupy lodowe jako infrastruktura afektywna oraz interfejs kultury i natury wobec zmian klimatycznych, Marta Normington, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

Stupy lodowe to oddolna inicjatywa i odpowiedź na zmiany klimatyczne w obszarze tzw. „Trzeciego Bieguna”, czyli Himalajów, gdzie zmagazynowany jest trzeci co do wielkości rezerwar wody pitnej na ziemi. Powołane do istnienia przez lokalnego inżyniera, filantropa i działacza na rzecz edukacji Sonama Wangchuka z funduszy zebranych dzięki międzynarodowej zbiórce w internecie, miały za zadanie umożliwić magazynowanie wody w formie lodu, w kluczowym dla lokalnego rolnictwa okresie wiosennym.

Ze względu na swoje osadzenie w lokalnej kulturze buddyjskiej, stupy lodowe to jednak nie tylko praktyczne konstrukcje stworzone dla retencji brakującej wody. To także nietrwale budowle wpisujące się w lokalny buddyjski kontekst religijno-filozoficzny. W mojej prezentacji przyjrzymy się bliżej znaczeniom kulturowym konstrukcji stup lodowych oraz wysunę hipotezę

Partnerzy:

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

o kluczowej roli kulturowych paradygmatów wobec zagadnień ochrony środowiska naturalnego w dobie postępujących zmian klimatycznych.

SESJA VI. Woda w antropologii ekologicznej i antropologii środowiska

Woda, klimat i nowe nurty myślenia: sploty zachodnich koncepcji wody z wiedzą wyspiarzy Pacyfiku, dr Małgorzata Owczarska, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Uniwersytet Warszawski

Woda w antropologii obecna była zawsze, ale zmiany klimatu i zwrot wodny w humanistyce otwierają nowy nurt badań. Teorie jak relacjonizmem, nowy materializmem i fenomenologia feministyczna odchodzą od antropocentryczności i zachęcając do „myślenia przez wodę”. Jamie Linton wprowadza koncepcje „wody nowoczesnej” oraz „cyklu hydrospołecznego”. Dekolonizacja akademii wymaga natomiast włączania wiedzy ludów rdzennych. Na podstawie przykładów z Polski, Tahiti i literatury pacyficznej nakreślę metodologiczne ramy i pola zainteresowania błękitnej antropologii (niekoniecznie nowatorskie z perspektywy wyspiarskiej) oraz odróżnię ją od etnografii wody. Zaalarmowany kryzysem wodnym świat zachodni wytwarza własne dyskursy i strategie aktywistyczne splatając (termin Anny Salmond) pojęcia rdzenne i zachodnie. Przykładem jest koncepcja osobowości prawnej rzek, czy upodmiotowienie wody w języku. Jednak, nie oznacza to ontologicznej równoważności. Wskazuje raczej na kreatywny proces zmiany, w którym Zachód czerpie

inspirację od ludów rdzennych (lub wyobrażeń o nich), zdając sobie sprawę z rozpadu i niemocy własnych dyskursów.

Rzeka Munzur jako jiare: relacje kurdyjskich alewitów ze światem wody, dr Dobrosława Wiktor-Mach, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Temat wody, znaczeń z nią związanych oraz relacji między ludźmi a rzekami przyciąga coraz więcej uwagi w antropologii i socjologii środowiska (Boelens i in. 2023; Hommes in in. 2023; Tozzi 2024). Stawiane są pytania o wpływ wierzeń czy wyobrażeń na temat wody na interakcje społeczności lokalnych ze światem przyrody. Celem prezentacji będzie omówienie tematu świętych rzek na przykładzie kurdyjskiego alewizmu w Turcji i rzeki Munzur. Alewicki Kurdowie zamieszkujący głównie region Tunceli/Dersim we wschodniej Turcji znani są z wyjątkowego traktowania przyrody i wszelkich form życia oraz silnego poczucia związku ze „świętą geografą”. Ich religia, nazywana przez jej wyznawców Rêya Heqî (ścieżka prawdy), ma charakter synkretyczny i czerpie z wielu azjatyckich systemów religijnych. Alewickie uniwersum kulturowo-religijne zawiera koncepcję jiare – świętego miejsca połączonego z ożywiającą ją naturą. Rzeki, jeziora, źródła nie są traktowane jako przedmioty materialne, ale jako element sacrum. Jednym z najbardziej czczonych jiare jest rzeka Munzur, a alewici przybywają do Munzur Gözleri (źródła Munzuru), znanego powszechnie z cudów

Partnerzy:

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

i nadprzyrodzonej mocy w celu modlitwy i zapalania świec. Jest to popularne miejsce pielgrzymek i spędzania wolnego czasu. Tworzy to szczególne relacje między ludźmi a rzeką, przypominające „ontologię rzeki jako podmiotu” opisaną przez Boelensa i in. (2023).

Rzeka jako aktor drugiego planu? Konstruowanie wiedzy lokalnej na temat powodzi w południowej części japońskiej wyspy Kiusiu, dr. Beata M. Kowalczyk, Wydział Socjologii, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

Latem 2020 roku ulewne deszcze spowodowały ekstremalne i dotkliwe w skutkach powodzie w południowej części japońskiej wyspy Kiusiu. W regionie Hitoyoshi-Kuma, w prefekturze Kumamoto wylała rzeka Kuma i jej doływy pochłaniając życie pięćdziesięciu osób, niszcząc kilka tysięcy domostw, infrastrukturę kolejową i drogi. Doświadczenie katastrofy nie zmieniło jednak pozytywnego stosunku mieszkańców do rzeki Kumi, a wiele osób odbudowało swoje zniszczone w powodzi domy w jej pobliżu. Opierając się na materiale z badań etnograficznych prowadzonych w regionie Hitoyoshi-Kuma podejmę próbę odpowiedzi na pytanie o tworzenie wiedzy lokalnej na temat rzeki jako jednocześnie życiodajnej i przynoszącej zniszczenie (*abaregawa*). Odwołując się do teorii latourowskich asamblaży, pokażę, że w narracjach mieszkańców rzeka Kuma funkcjonuje jako podmiot w sieci relacji łączących człowieka i środowisko. Zgodnie z lokalną wiedzą, powódź jest częściowo wynikiem antropocentrycznego uprzedmiotowienia rzeki.

Rzeki, jeziora i laguny jako osoby prawne, dr Stanisław Kordasiewicz, Wydział „Artes Liberales”, Uniwersytet Warszawski

Przyznawanie osobowości prawnej dla rzek, jezior czy lagun to jeden z ważniejszych trendów we współczesnym prawie. Jako pierwszą osobą prawną stała się w 2017 rzeka Whanganui w Nowej Zelandii. We wrześniu 2022 największa europejska słonowodna laguna Mar Menor w Hiszpanii uzyskała osobowość prawną, a inicjatywę poparło ponad 600 000 obywateli. Obecnie trwa kampania na rzecz uznania Odry jako osoby prawnej. Choć koncepcja nadawania praw elementom przyrody (Rights of Nature) nie jest nowa, a jej początki sięgają lat 70' ubiegłego wieku, dopiero obecnie nabiera realnego znaczenia, między innymi za sprawą walki rdzennych społeczności.

W wystąpieniu zwięźle omówię modelowe rozwiązania przyjęte w Nowej Zelandii, porównam je do najnowszych przykładów oraz rozważę, jakie znaczenie będzie miało w przyszłości postrzeganie wody jako podmiotu prawnego.

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze

Ogólnopolska konferencja naukowa
OBLICZA WODY
W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Prawa rzeki Whanganui - podmiotowość rzeki w systemie prawnym Nowej Zelandii,
Adrianna Suska-Zalewska, Uniwersytet Gdański, Szkoła Doktorska Nauk
Humanistycznych i Społecznych

Rzeka Whanganui przepływa przez Wyspę Północną przynależącą do Nowej Zelandii. Wśród ludności rdzennej zamieszkującej okolice jej brzegów mówi się „*Ko au te awa, ko te awa ko au*”, co oznacza „*Jestem rzeką, rzeka jest mną*”. Whanganui zajmuje szczególne miejsce w duchowości, wierzeniach i życiach ludności tubylczej, uznających ją za swojego przodka. W związku ze szczególnym statusem rzeki w kulturowości Maorysów, od czasów kolonizacji europejskiej walczyli oni o jej odpowiednie traktowanie. W 2017 roku parlament Nowej Zelandii przyjął ustawę, w której uznał podmiotowość prawną rzeki Whanganui, nadając jej wszystkie prawa i obowiązki podmiotów prawa. Chociaż w kulturze zachodniej taki konstrukt wydawać może się niewyobrażalny, zgodnie z wierzeniami Maorysów Natura od zawsze posiadała prawa i powinna być traktowana z należyтым szacunkiem. Obecnie rzeka reprezentowana jest przez organ złożony z jednego reprezentanta ludności rdzennej i państwa. Nadanie praw podmiotowych rzeki jest nie tylko krokiem w stronę zapewnienia jak najlepszej ochrony tego elementu Natury, ale również wyrazem uznania dla rdzennych wierzeń, wiedzy i duchowości.

Słodkie / Słone: starożytne wizje wód i ich reprezentacje w kulturach Azji Przedniej,
dr Magdalena Maciudzińska-Kamczycka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Tematem wystąpienia jest symboliczna wizja wody i jej życiodajnych sił uchwycona w mitologii, tekstach i źródłach wizualnych kultur starożytnych Azji Przedniej ze szczególnym uwzględnieniem obszaru Mezopotamii i krajów Lewantu. Ze względu na szeroki kontekst tematyczny konferencji chciałabym przywołać wątki, często też wspólne dla kultur regionu, które ukształtowały wyobrażenia na temat słodkiej i słonej wody, ich mitycznych źródeł, wartkich strumieni, potężnych rzek i mórz. Miejsca te zyskują swoją specyfikę poprzez powiązania z bóstwami, które im patronują bądź je zamieszkują – począwszy od wyprawy Gilgamesza po historie biblijne, które stały się źródłem czerpanych inspiracji (np. postać Lewiatana, który w Księdze Henocha zyskuje kobiecą postać i staje się figurą ważną dla współczesnych artystek feministycznych). Warto też przywołać opisywany przez starożytnych fenomen mieszania się słodkich i słonych wód, który występuje m.in.: w Zatoce Perskiej u ujścia Tygrysu i Eufratu, a stał się przyczynkiem do powstania wizji „wodnej” wędrowni Sumerów z bóstwem Enki; czy u ujścia Jordanu do Morza Martwego, którego silne zasolenie łączy się z biblijną narracją i przedstawieniami z Madaby. Akwen ten, którego powierzchnia każdego roku kurczy się, zainspirował także współczesnych artystów do wykorzystania potencjału słonych wód dla własnych działań (Shahar Marcus, Sigalit Landau).

Partnerzy:

**POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA**

**wydział
nauk
o kulturze
i sztuce**

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} MAZOWSZE

Ogólnopolska konferencja naukowa

OBLICZA WODY W KULTURACH AZJI I OCEANII

14-15 marca 2024

Muzeum Azji i Pacyfiku
im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, Warszawa

Ta'aroa polinezyjski bóg oceanu i inne bóstwa związane z wodą w podaniach południowego Pacyfiku, szczególnie terenu obecnej Polinezji Francuskiej, dr Anna Kołodziejska, Prezes Stowarzyszenia Polska-Polinezja

Ocean w kulturze ludów Polinezji jest pełen stworzeń mitologicznych. Mimo iż w różnych rejonach Polinezji mity o stworzeniu świata różnią się od siebie, to w większości z nich ocean istniał na prapoczątku. Bohaterami mitów są niezliczone ryby i inni mieszkańcy środowiska wodnego. Jednym ze wspólnych bogów antropomorficznych jest Tangaroa - bóg oceanu. Na Tahiti nazywany był on Ta'aroa, na Hawajach: Takaroa'a, na Samoa Tagaloa-lagi a na Markizach Tanaoa. Referat skupi się głównie na mitach z obszaru obecnej Polinezji Francuskiej. Ta'aroa według mitów tahitańskich po stworzeniu lądów dał początek świętemu miejscu marae na wyspie Raiatea (Wyspy pod Wiatrem). Według podań tamtejsze marae Teputapuatea było centralnym miejscem, skąd Polinezyjczycy wypływali podbijać ocean. W tym świętym miejscu składano ofiary z ludzi i czczono początkowo Ta'aroa, później Oro boga życia i śmierci. Ta'aroa był ojcem wielu bogów i półbogów, między innymi popularnego na licznych archipelagach Maui. Na Wyspach Gambiera to Maui wydobył z oceanu wyspy. Ludzkie postacie występujące w mitach tego regionu to najczęściej osoby związane z wodą, rybacy i żeglarze.

Partnerzy:

POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA

wydział
nauk
o kulturze
i sztuce

Muzeum jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego

25^{lat} Mazowsze